

Юрій Богданович КУРИЛЮК,

кандидат юридичних наук, заступник начальника відділу Департаменту охорони державного кордону Адміністрації Державної прикордонної служби України, Київ, Україна

КОРУПЦІЯ – НЕНОРМАЛЬНА НОРМАЛЬНІСТЬ?

Проблематика корупції з часів її визнання вважається глобальною та такою, що викликає гарячі дискусії, які, загалом, спрямовані проти неї. Їй присвячено незліченну кількість наукових та публіцистичних праць, а певний масив політичних гасел пов'язані з протидією саме цьому явищу. Останнім часом в Україні на законодавчому рівні схвалено значний об'єм правової бази та утворено відповідні державні органи, покликані радикально впливати на стан справ у цій сфері. Здається, що поле для виправлення ситуації вже підготовлене.

При цьому все ж виникає низка запитань. По-перше, про те чи щось змінилося після цього? По-друге, чи свідчать заклики щодо необхідності подолання корупції та готовності відкинути будь-які спроби «вирішення справ» у протиправний спосіб, або ж ці заклики є просто декларативними, вигідними для згадування у певних ситуаціях?

Численні дослідження засвідчують значну поширеність корупційної поведінки, яка досить часто стає найбільш оптимальним шляхом «вирішення проблем» в судах чи правоохоронних органах і не викликає негативної соціальної реакції [1, с. 90].

Аналіз досліджень проблеми корупції свідчить про значну складність подолання цього явища. Із 500 опитаних нами осіб, які проходили прикордонний контроль в пунктах пропуску через державний кордон України, 82 % вважають корупцію аморальною в кожній ситуації, більше половини (54 %) очікують високого покарання та ув'язнення по відношенню до осіб, які беруть так звані хабарі, а 35 % вважає, що самі не вчиняли б корупційних дій у жодному випадку. Однак слід відмітити, що 75 % респондентів визнали те, що хоч раз давали працівникам різних сфер обслуговування неправомірну вигоду задля «вирішення» їх особистих питань, з яких 43 % повідомили, що посадовці, які не беруть незаконної винагороди, це ті, яким просто до цього їм ніхто не пропонував. За таких обставин кожен, певно, замислюється про можливу перспективу зміни ситуації.

Відомо, що як на побутовому, так і на загальнодержавному рівнях ми визнаємо корупцію як суттєву проблему. Однак чи ми зацікавлені у її протидії? Адже, як слушно відмічає О. Костенко, ефективність протидії корупції залежить від того, як це явище розуміється [2, с. 211].

Провівши дослідженням корупції в Україні, Є. Невмержицький відмітив, що у випадку, коли наші громадяни відчують моральну виправданість ви-

значених дій, вони легко нехтують їх правовим змістом. Сучасна правосвідомість населення України виявляє високу схильність до корупційної діяльності не тільки на рівні повсякденного поведіння, а й на рівні глибоких переконань [3, с. 58, 59].

Видається, що українці не є досить радикальними в оцінці цього явища. Більшість вважає, що в повсякденному житті виникають ситуації, у яких корупція сприймається більш чи менш негативно. Але чи дійсно, за певних обставин (наприклад, під час лобізму чи непотизму), корупція визнається непоборною та найбільшою «хворобою» нашої дійсності?

В. Сокурєнко, говорячи про корупцію, наголошує на позиції щодо важливості усвідомлення, що ми маємо справу хоча й зі складним, але не екстраординарним, а тому діалектично нормальним феноменом, стан якого продиктований самим ходом історії [4, с. 17].

Деякі науковці також доводять, що у тих країнах, де корупція набуває значного розповсюдження і суттєвого впливу на соціально-економічні процеси, є структурованою і здійснює системний вплив на державного службовця, вона із соціальної аномалії (патології) поступово перетворюється на правило і виступає значним засобом вирішення життєвих проблем, стає нормою, функціонування влади і способом життя значної частини членів суспільства [5, с. 29].

За таких умов, знову ж таки постає питання щодо того чи є корупція нормальною для суспільства?

На нашу думку, сталий (але не обов'язково високий) рівень корупції та, перш за все, її акцептація породжують цю шкідливу суспільну норму. При цьому, декларуючи необхідність протидії корупції, деякими прошарками суспільства допускається можливість визнання та сприйняття деяких її проявів, пояснюючи це, наприклад, неспроможністю держави захистити їх інтереси. Люди не визнають корупційну поведінку лише таку, що загрожує їм життєво важливим інтересам і переконанням.

Упевнені, що корупція – це завжди «протиприродне» [2, с. 210], а тому вона не може бути нормою для суспільства. Проте слід наголосити, що українське суспільство вважає проблему корупції важливою, однак не такою як інші питання, що більш частіше виникають у нашому сьогоденні. Думається, що це може означати, нажалі, що десь в глибині душі боротьбу з корупцією ми відсуваємо на дальній план до часів, коли будемо жити краще.

Список бібліографічних посилань

1. Шевченко О. В. Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупційній злочинності в Україні та її запобіганню: монографія. Київ: Дакор, 2013. 568 с.

2. Костенко О. М. Культура і закон – у протидії злу: монографія. Київ: Атіка, 2008. 352 с.
3. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії: монографія. Київ: КНТ, 2008. 368 с.
4. Сокурєнко В. В. Корупція як виклик українській державності // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 15 квіт. 2016 р.). Харків: ХНУВС, 2016. С. 16–19.
5. Мельник М. І. Корупція – корозія влади(соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії): монографія. Київ: Юрид. думка, 2004. 400 с.

Одержано 16.02.2017